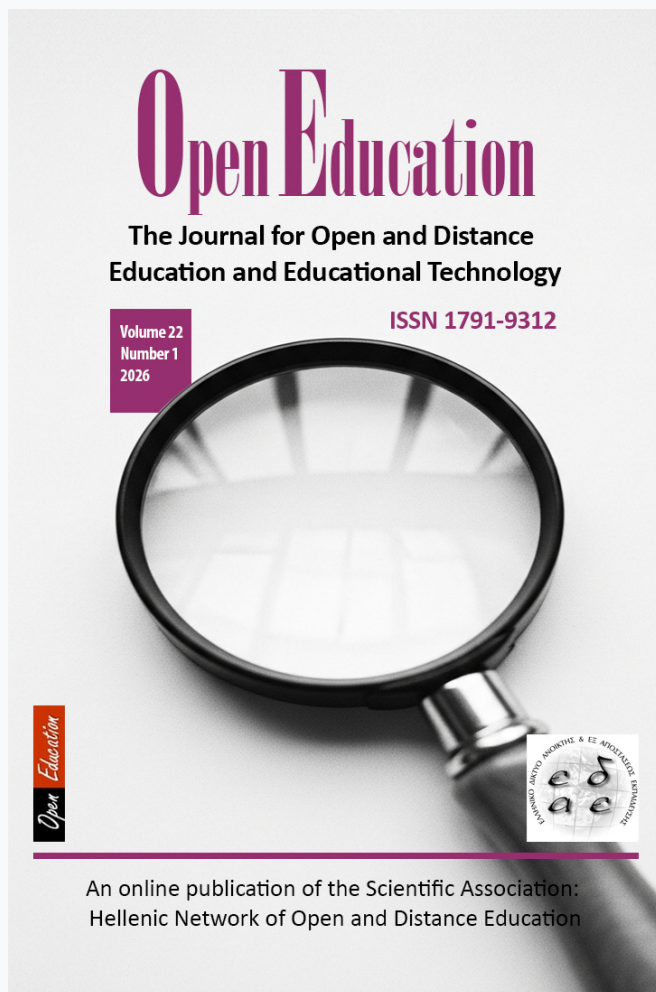

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 22, Αρ. 1 (2026)

Open Education: The Journal of Open and Distance Education and Educational Technology

Editorial

Ευαγγελία Μανούσου, Αντώνης Λιοναράκης

Copyright © 2026, Ευαγγελία Μανούσου, Αντώνης Λιοναράκης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Editorial

Η έρευνα στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Από την καινοτομία και τον πειραματισμό στην ωριμότητα και την εξέλιξη του πεδίου

Ευαγγελία Μανούσου – Αντώνης Λιοναράκης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα έχει διανύσει μια εντυπωσιακή πορεία, με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου πριν από περίπου τρεις δεκαετίες να σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής. Τρεις δεκαετίες μετά, δεν μιλάμε πλέον για ένα νέο άγνωστο πεδίο και απλούς πειραματισμούς, αλλά για μια ωριμότητα που έχει διαμορφώσει το επιστημονικό πεδίο, υιοθετώντας υψηλά πρότυπα ποιότητας και μια οργανωμένη ερευνητική μεθοδολογία που αντανακλά τις παγκόσμιες εξελίξεις. Αυτή η δυναμική εξέλιξη έχει οδηγήσει σε ένα διαρκές άνοιγμα σε όλο και πιο ευρύ φάσμα ερευνητικών πεδίων.

Ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες αυτής της ανάπτυξης είναι το Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (International Conference on Open and Distance Learning - ICODL). Με αφετηρία το 2001, το ICODL διεξάγεται σε διετή βάση, με τις εκδόσεις των πρακτικών του να αριθμούν πλέον χιλιάδες σελίδες και να συνιστούν ένα πολύτιμο αποθετήριο ερευνητικής γνώσης. Η παρουσίαση περισσότερων από 120 εισηγήσεων, εργαστηρίων και σημαντικών κεντρικών ομιλιών σε κάθε συνέδριο, αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα της δυναμικής ερευνητικής δραστηριότητας και των υψηλών προδιαγραφών που έχουν εδραιωθεί σε αυτό το πεδίο. Μια τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση είναι τα πρακτικά του 13ου ICODL το 2025, με θέμα [«Οι Δεξιότητες του 21ου αιώνα και η Πρόκληση της Τεχνητής Νοημοσύνης»](#), τα οποία αναρτήθηκαν πολύ πρόσφατα στη δημόσια πύλη επιστημονικού περιεχομένου στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Παράλληλα, το περιοδικό "Ανοικτή Εκπαίδευση", για το οποίο και γράφεται το παρόν editorial, συμπληρώνει πάνω από δύο δεκαετίες αδιάλειπτης παρουσίας. Με σταθερή έμφαση στην ποιότητα των δημοσιεύσεων και επικεντρωμένο σε εμπειρικές έρευνες, εκφράζει τις σύγχρονες εξελίξεις και αποτελεί βήμα για τη διάχυση της ερευνητικής γνώσης στο πεδίο. Επιπλέον, το διετές Θερινό "Πανεπιστήμιο" αποτελεί μια ακόμη σημαντική δράση, φέρνοντας κοντά, δια ζώσης, για να μοιραστούν τις ερευνητικές τους ανησυχίες, φοιτητές/-τριες, καθηγητές/-τριες και ερευνητές/-τριες. Προσφέρει θεματικές από ψηφιακά εργαλεία και εκπαιδευτικό υλικό, μέχρι μεθοδολογία έρευνας, υπογραμμίζοντας την προσήλωση στην ακαδημαϊκή ποιότητα και την συνεχή διάδραση.

Σήμερα, η συζήτηση γύρω από την Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) και τις επιδράσεις της στην εκπαίδευση βρίσκεται στο επίκεντρο. Το επιστημονικό μας πεδίο, όπως φανερώνουν και οι έρευνες του παρόντος τεύχους, αγωνιά και μελετά αυτές τις εξελίξεις, με την ίδια μεθοδικότητα και επιστημονική αυστηρότητα που χαρακτήρισε όλη την πορεία του. Χαρακτηριστικά είναι τα άρθρα που αφορούν:

- **Τις οπτικές των μαθητών/τριών απέναντι στην Παραγωγική Τεχνητή Νοημοσύνη:** Η έρευνα των Ντρενογιάννη κ.ά. διερευνά τον τρόπο με τον οποίο μαθητές/τριες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αντιλαμβάνονται και αξιοποιούν εργαλεία Παραγωγικής TN (π.χ. ChatGPT), σταθμίζοντας τα μαθησιακά οφέλη απέναντι στους κινδύνους της γνωστικής εξάρτησης.
- **Τη φύση του μαθησιακού υλικού και τα όρια της τεχνολογίας:** Η μελέτη των Γκιόσου κ.ά. εξετάζει κριτικά, μέσα από μια φιλοσοφική επισκόπηση, τα όρια της «τεχνητής διαλογικότητας». Υποστηρίζει ότι η διδασκαλία δεν εξαντλείται στη μετάδοση περιεχομένου, αλλά αποτελεί μια διαπροσωπική και ηθική σχέση που δεν μπορεί να υποκατασταθεί πλήρως από το ψηφιακό υλικό.
- **Τις διεθνείς πρακτικές αξιολόγησης που γεφυρώνουν τη θεωρία με την πράξη:** Η συγκριτική έρευνα των Γαλάνη κ.ά. αναλύει τις πρακτικές αξιολόγησης σε έξι διεθνή Ανοικτά Πανεπιστήμια (UKOU, ΕΑΠ, CNED, FernUniversität, UNED, ΟΥΑ) αξιοποιώντας το πλαίσιο του Scriven, με στόχο την προώθηση της διαμορφωτικής και αυθεντικής αξιολόγησης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.

- **Τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή:** Η έρευνα των Μακρή κ.ά. στο Πολυτεχνείο Κρήτης υπογραμμίζει την ισχυρότερη επίδραση κοινωνικοοικονομικών παραγόντων (όπως η εργασία και η στέγαση) έναντι του τεχνολογικού ντετερμινισμού στη συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Την αξιοποίηση πολυμεσικών εργαλείων στη μικτή μάθηση:** Η έρευνα των Χατζήμπεη κ.ά. αξιολογεί την εφαρμογή των πολυμεσικών εργαλείων H5P στη μικτή εκμάθηση της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας σε μαθητές/τριες ελληνικών γυμνασίων.
- **Τη διαμορφωτική αξιολόγηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση:** Η ποσοτική έρευνα των Τραντά κ.ά. αναλύει 241 γραπτές εργασίες από τη Θεματική Ενότητα ΕΤΑ61 του ΕΑΠ, συσχετίζοντας την ακαδημαϊκή επίδοση με τη στοχευμένη ανατροφοδότηση και την πληρότητα της διαμορφωτικής αξιολόγησης.
- **Την επαυξημένη πραγματικότητα (AR) στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών:** Η έρευνα των Μακράκη κ.ά. καταδεικνύει ότι η επιμόρφωση μέσω εφαρμογών Επαυξημένης Πραγματικότητας (όπως τα Blippar και Chamilo) βελτιώνει σημαντικά τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην καινοτομία.
- **Την αξιολόγηση μέσω εργασιών τύπου project:** Η μελέτη των Παπαδημητρίου κ.ά. αξιολογεί τις τελικές εξετάσεις που βασίζονται σε project (Θεματική Ενότητα ΕΤΑ62 του ΕΑΠ), καταγράφοντας υψηλή ικανοποίηση, αλλά αναδεικνύοντας παράλληλα χρονικούς περιορισμούς και την ανάγκη για σαφέστερη καθοδήγηση.
- **Τις κοινωνικο-ψηφιακές ανισότητες στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης:** Το καταληκτικό άρθρο του τεύχους του Αριτζή εισάγει το Πλαίσιο Κοινωνικο-Ψηφιακής Ανισότητας της TN (ASDIF) για τη χαρτογράφηση του ψηφιακού χάσματος στην Ελλάδα. Αναλύει πώς το κοινωνικοοικονομικό κεφάλαιο και ο ψηφιακός γραμματισμός καθορίζουν την ενασχόληση με την TN, λειτουργώντας ως μορφή κοινωνικού κεφαλαίου που ενδέχεται να αναπαράγει υφιστάμενες ταξικές ανισότητες.

Συνοψίζοντας, τα επιστημονικά άρθρα που φιλοξενούνται σε αυτό το τεύχος αποτελούν ένα δείγμα της υψηλής στάθμης της έρευνας στο πεδίο, υπηρετώντας τη διαρκή αναβάθμιση και προσαρμογή της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στις σύγχρονες απαιτήσεις. Μέσα από τη συστηματική προσέγγιση και την εστίαση στις νέες προκλήσεις, το πεδίο συνεχίζει να εξελίσσεται, προσφέροντας πολύτιμα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα για ένα αποτελεσματικό, ποιοτικό και συμπεριληπτικό παρόν και μέλλον στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.